

Vier jaar werken aan kwaliteitsverbetering in vmbo-groen

Grip op *resultaten*

Vier jaar werken aan kwaliteitsverbetering in het vmbo heeft veel teweeggebracht. Betere examenresultaten – en misschien belangrijker – een andere manier van werken.

‘Door te focussen op een planmatige aanpak via het opbrengstgericht werken heeft dit project veel in gang gezet’

Niet alleen de inspectie ziet dat de kwaliteit verbeterd is, ook de leerlingen merken dat ze beter worden begeleid

“Je krijgt grip op de resultaten”, zegt teamleider Elizabeth de Velde van de Groene Welle. “Door samen volgens een bepaalde cyclus steeds kritisch naar de inhoud van je programma te kijken, kun je structureel werken aan kwaliteitsverbetering.” De vmbo-vestiging in Zwolle is een van de pilotscholen die vanaf 2010 meedraaide in het project ‘Masterplan Kwaliteit vmbo-groen’. Alle aoc’s werkten in dat programma samen aan versterking van de kwaliteit van het vmbo.

Directe aanleiding was het in 2010 verschenen onderwijsverslag waarin de onderwijsinspectie constateerde dat de resultaten van de Gemengde Leerweg (GL) in het vmbo-groen achterbleven in vergelijking met het overig vmbo. “Het leek erop dat vmbo-groen scholen GL-leerlingen onvoldoende konden bedienen”, zegt programmamanager Hilda Weges van de AOC Raad. “Je gaat het probleem analyseren. Wat is de oorzaak? Wat kun je er aan doen?”

Cyclus

De AOC Raad verzamelde cijfers. Cijfers voor schoolexamen SE en centraal examen (CE) zijn belangrijke indicatoren (zie kader). Zo bleek dat in 2010 bij niet meer dan 35 procent van de scholen voor de GL de verschillen tussen SE- en CE-cijfers binnen de acceptabele marge van 0,5 punt lag. En ook de gemiddelde cijfers voor de CE waren te laag. Er waren meerdere verklaringen. Het niveau van de toetsing was niet op orde, soms bleken de leerlingen niet in een juiste leerweg te zitten, of GL-leerlingen zaten met KB-leerlingen in een zelfde groep.

“Ook wij werden geconfronteerd met een onvoldoende beoordeling door de inspectie”, vertelt De Velde. “Het maakt duidelijk dat je wat moet doen. Je kunt dan natuurlijk tegen docenten zeggen: ‘Zorg dat het beter wordt’, maar daarmee help je hen niet. Door te focussen op een planmatige aanpak via het opbrengstgericht werken heeft dit project heeft veel in gang gezet.”

Opbrengstgericht werken (OGW) is een methodiek die in het primair onderwijs gebruikt wordt om resultaatgericht te werken en de onderwijskwaliteit te verbeteren, zo legt Juliette Vermaas uit, een van de projectleiders. Ze was bekend met die methodiek en introduceerde die bij de pilotscholen. Aan de hand van een analyse stelt

een team doelen op. Door planmatig te werken volgens een vaste cyclus, kun je vaststellen wat je als team bereikt hebt. Je stelt je daarbij vragen als ‘Hoe doen we het? Wat kunnen we van elkaar leren?’ Samenwerken aan toetsontwikkeling, leermiddelen of LOB is hierin niet meer dan een hulpmiddel. “Het belangrijkste is dat je als team planmatige gaat werken. Wanneer je momenten inplant waarop je samen terugblijkt, wordt het een tweede natuur. Zo ontstaat het gevoel dat je samen verantwoordelijk bent voor het onderwijs.” Dat herkent De Velde ook. “Door de invoering van OGW werken we nu met de neuzen dezelfde kant op. De PDCA-cyclus, zoals die bij OGW beschreven is, is het belangrijkste instrument. Zo krijg je grip op de resultaten.”

Instrumenten

Niet alle twaalf pilotscholen kozen OGW als insteek bij de opzet van de pilot, zegt Weges. Er waren ook scholen die toetsbeleid als insteek namen. “Dat klopt,” reageert Vermaas, “maar het maakt voor het resultaat niet veel uit. Het raakt aan elkaar. Als je met elkaar werkt aan toetsbeleid, ga je ook op een andere manier werken. En als je begint met OGW, kom je ook op het toetsbeleid.” “Hoe verschillend de twaalf pilotscholen ook zijn, elke school zat in een vergelijkbaar proces,

CIJFERS ALS INDICATOR

	BB		KB		GL	
	CE boven het landelijk gemiddelde	SE-CE onder 0,5	CE boven het landelijk gemiddelde	SE-CE onder 0,5	CE boven het landelijk gemiddelde	SE-CE onder 0,5
2010	59 %	99 %	62%	82%	25%	35%
2011	57 %	96%	64%	87%	56%	35%
2011	78 %	100%	58%	97%	59%	76%
2013	70 %	100%	69%	97%	36%	67%
2014	75 %	100%	70%	99%	52%	91%

Toelichting:

Voor de drie leerwegen zie je per jaar steeds twee kolommen met cijfers.

- Het eerste cijfer geeft aan hoeveel procent van de scholen een gemiddeld cijfer hoger dan het landelijk gemiddelde haalt. Voor GL was dat in 2010 niet meer dan 25 procent.
- Het tweede cijfer geeft aan bij hoeveel procent van de scholen het verschil in gemiddeld cijfers voor SE en CE binnen de acceptabele marge van 0,5 punt lag. Bij GL was dat in 2010 niet meer dan 35 procent.

‘Docenten die aanvankelijk wat weerstand hadden, willen niet meer terug naar de oude manier van werken’

kennisuitwisseling was daarom belangrijk”, zegt Vermaas. Ondersteuning vanuit het project van de AOC raad was daarom gericht op de organisatienetwerkdagen waar scholen elkaar konden informeren. Daarnaast ondersteunde ze scholen bij de organisatie van interne studiedagen. De pilotscholen ontwikkelden samen diverse instrumenten die te downloaden zijn op de site van de AOC Raad. Hilda Weges noemt de OGW-kalender als voorbeeld. “Die kalender maakt duidelijk wanneer je wat kunt doen in het schooljaar. De ontwikkeling ervan was een idee van de scholen zelf.” “Een belangrijk instrument,” zegt De Velde, “ik zou alle scholen aan willen raden daar mee aan de gang te gaan.”

Wensen

Elk aoc was met een of meer pilotscholen betrokken bij het project. De aanpak van OGW heeft bij de meeste scholen gezorgd voor een cultuuromslag. Maar sommige scholen hebben grotere stappen kunnen maken dan andere scholen, constateert Vermaas. Dat het project afgerond is, vindt ze daarom jammer. “We kunnen hen niet ondersteunen bij kennisuitwisseling. Dat zullen ze zelf moeten doen. Ik raad hen aan elkaar te blijven ontmoeten. Ze kunnen nog zo veel leren van elkaar, bijvoorbeeld bij toetsontwikkeling.”

Begin december verscheen het rapport ‘4 jaar kwaliteitsverbetering in beeld’, het project is nu afgerond. Er is veel bereikt, constateert Weges.

Dat blijkt bijvoorbeeld uit de CE- en SE-cijfers. Er zijn aantoonbaar stijgende examenresultaten. Daarnaast zijn er leermiddelen en toetsen ontwikkeld en heeft er een professionaliseringslag plaatsgevonden bij diverse teams. “Niet alleen de inspectie ziet dat de kwaliteit verbeterd is,” zegt De Velde, “ook de leerlingen. Omdat we steeds met risicoanalyse bezig zijn, worden leerlingen beter begeleid. Zo lukte het ons afgelopen jaar bij de examenkandidaten een slagingspercentage van 100 procent te halen.” Toch blijven er nog wensen, zegt Weges, zoals een betere ontsluiting en betere toepassing van toetsen. De aoc’s werken nu aan de opbouw van een landelijk bureau (zie kader). De landelijke ondersteuning van het project valt weg, maar De Velde maakt zich niet ongerust over het vervolg. Ze is ervan overtuigd dat ze op de ingeslagen weg doorgaan. “Er is zoveel ontwikkeld. En de cultuur, de manier van werken is echt anders. Docenten die aanvankelijk wat weerstand hadden, willen niet meer terug naar de oude manier van werken.” Voor scholen die niet meege draaid hebben in het project heeft Vermaas het advies de instrumenten en het rapport te downloaden. “Kijk wat je aanspreekt en neem contact op met die scholen.” ■

De AOC Raad heeft nog een aantal gedrukte exemplaren van het boekje beschikbaar. Belangstellenden kunnen contact opnemen met het bureau van de AOC Raad.

Het Masterplan Kwaliteit vmbo-groen heeft na vier jaar geleid tot aantoonbaar stijgende examenresultaten